

מסורת הש"ס

(א) לעיל מה. (ב) למקטע ע"ב.
(ג) ונחם קטן. (ד) לעיל ה.
(ה) [ג'ל מלחמה] (ו) [ג'ל
לחמה]. (ז) כנחשית סל.
והס' (ח). (י) [נפריי חייב]
(י) [דכריי יב]. (יב) ח. ה.
יע"ד. (יג) ט. (יד) [תפסל קר].
(י) [נכרשית ח]. (יז) מה"מ
מ"ו.

תורה אור השלם

1. זבח לאֱלֹהִים יִתָּרֵם
בְּלִי לֹא לְבָדוֹ.
שמות כב יט
2. וּמִכָּל הָיִי מִכָּל בְּשָׂר
שֶׁנִּים מִכָּל תְּבִיאָ אֵל
הַחֶבֶד לְהַחֲיִית אֶתְךָ וְאֶת
הַתְּבִיאָ יְהִי.

בראשית ו יט
3. גַּם מִשֶּׁן הַשָּׁמַיִם
שֶׁבָעָה שְׁבָעָה וְאֶת הַתְּבִיאָ
לְחַיִּים וְעַל פִּי כָל
הָאָרֶץ. בראשית ו יז
4. אֵלֶּה תוֹלִדֵת נַח נֹחַ
אִישׁ צִדִּיק תָּמִים הָיָה
בְּדֹרֹתָיו אֵת הָאֱלֹהִים
הַתְּהֵלֵךְ בָּהֶם.

בראשית ו ט
5. וְלֹא יִקְבָּחוּ עוֹד אֶת
וְהַיִּתֵּם לְשִׁעְרֵם אֲשֶׁר
הֵם וְגַם אֲחֵיהֶם וְהָתָּה
עוֹלָם תִּהְיֶה זֹאת לָהֶם
לְדֹרֹתָם. וְיִקְרָא יְיָ
6. הַשֵּׁם לָךְ פֶּן תִּקָּשׁ
אֲחֵיהֶם אֲחֵרֵי הַשָּׁמַיִם
מִפְּנֵיךְ וְפֶן תִּרְשָׁ
לְאֱלֹהִים לְאִמֹּר אֵיכָה
יַעֲבֹד הָאֱלֹהִים הָאֵלֶּה אֶת
אֱלֹהֵיהֶם וְאֶשְׁשֶׁן בָּם
אֲנִי.

לעזי רש"י

טייליא. קרם על העין
הפוגע בראייה.

מוסף רש"י

שהוא אסור לבני נח.
לקריב לגזוה (לעיל ה).
ובחיים קטן. (שם). ומכל חיה.
על שם שיהי עמיד
נח לקריב מהן, דכתיב
(נכרשית ח) ויקח מכל
הבהמה הטמאה וגו'
(לעיל ה). שחיו ראשי
אברין שלה. ולמה לי
לחיות עליהם אי לאו
משום הקריב שסקרי
מן גלגל מן המינה
(ובחיים ט). מלחיות זרע
נפקא. טריפה דרש
יולדת (שם). בדומין לך.
למעט טריפה (שם).
תמים בדרכיו. עני
וסכלן (שם) עני וסכל
רוח (לעיל א). וצדיק
במעשיו. גלגל תמים (שם).
לצוותא בעלמא. אתך
לא למדע דדומין לך אלא
להודיע שחיו טושה אלא
לכבוד להיות לו לצוותא
(ובחיים טס). למדח עמו
י"ב חסדים חסידים, ומי
טריפה לא חסיד, עני
תמות וטלגל היותא,
אל זקן וסרים שפיר
דמי קמ"ל (לעיל ו).
קמ"ל לחיות זרע. לאו
לצוותא בעי לה, ומהשתא
על כרחך אתך יתיב
הוא למדעס ביה דדומין
לך (ובחיים טס). לשוחט
בהמה למרקוליס.
אע"פ שעבודו דרך מין
לקטלו נכרשית הוה עובדו
דרך כבוד, ולא קרינא ביה
איכה יעבדו וטעמא
ואפ"ה מנין שהוא חייב
(ובחיים טק).

רבי ישמעאל פרק רביעי עבודה זרה

נא.

עין משפט
נר מצוה

יב א מ"י פ"ג מהל'
עדות כוכבים הלכ'
ד סמל לחיו מה טו"ש
י"ד ס"י קלט טעוף ד:
יב ב ג ד מ"י טס הלכ' ג
ד טו"ש טס טעוף ג:
י"ד ה ו מ"י טס הלכ' ד
סמל טס:
פז ז מ"י טס הלכ' ג:

רבינו חננאל

אוקימנא בצוואה אחת
שמתחבתת והיא כעין
חתיכת אבר אבר: שחט
חגב לעבודת כוכבים ר'
מחייב וחכמים
פוטרים. אוקימנא כולי
עלמא כעין פנים בעינן
ושאני חגב הואיל וצוארו
דומה לצואר בהמה
וכאילו בהמה שחט
לעבודת כוכבים. ורבנן:
לאו בהמה היא: אמר רב
עבודת כוכבים שעבודתה
במקל שיבר מקל בפניה
חייב ונאסרת דשביחיה
כעין זביחה היא. זרק מקל
כעין חייב שהיו דרך
עבודתה במקל. ואינה
נאסרת אותה המקל.
דבעינן זריקה משתברת.
כגון זריקת דם וליכא:
ומקשינן אי הכי אבני
מרקוליס אמאי אסורות
הלא עבודתן בזריקת
אבן היא והאבן אינה
משתברת בעת זריקתה
כזריקת דם. ופרקינן אבני
מרקוליס אינן נאסרות
אלא מפני שעושה אותן
עבודת כוכבים ובכל
יום מוסיף ומגדלה.
ומקשינן הניחא לר"ע
דאמר עבודת כוכבים של
עובד כוכבים אסורה מיד.
אי לא לר' ישמעאל דאמר
עד שתעבד אכתי לא
פלחה ואמאי אסורות.
ופריקין כל אחת ואחת
נעשית עבודת כוכבים
ותקורבת לחברתה.
בתיובתא תשתיר דעדיין
לא לעבדו. ופריק רב אשי
כל אחת ואחת נעשית
תקורבת לעצמ' ותקורבת
לחברתה. הנה גמ היא
כאלו עבדו. ומקשינן
עליה דרב מהא דתנן
פרכילי ענבים ועטורת
של שבלים אסורות משום
תקורבת עבודת כוכבים
והא הני לא כעין פנים
איכא. דהא אין נקריבין
בזוהר בתיובתא קריב
כיוצא באלו. וגם אינה
נאסרת משתברת במאי
נאסרין. ופרקינן כגון
שבצין וקצין מתחלה
לכך שנאסרו בשעת
חתיכת שהיא כעין זביחה:
א"ר יוחנן מנין לזוהב
בהמה בעלת מום לעבודת
כוכבים שפסור שנאמר
וזבח לאֱלֹהִים יִחְרֹם בְּלִי
לֶשׁ חַיִּיב בִּי לְהַרְוִי
לְשׁ חַיִּיב בִּי לְהַרְוִי
כוכבים ואוקימנא האי
בעלת מום מחוסרת אבר
היא אבל בעלת מום
בדיוקן שבעין חייב. דהא
חזיא לגבוה לבני נח
בכמה דידהו. שנאמר
ומכל החי מכל בשר וגו'
אמרה תורה האב בשר
שחיון ראשי אברין שבה.
ומצינו שהעלה מהן נח
קריבן ובר"א דאמר מנין
למחוסר אבר שאסור לבני
נח שנאמר ומכל החי
מכל בשר וגו' ואוקינן
תורה האב בהמה שחיון
ראשי אבריו. ומקשינן

חייב. פ"ה ואפ"י אין עבודתה כן
ו"ל דמ"מ היתה רגילה
צוואה דהא רב יהודה לא מחייב
(אלא) נשצית מקל ואע"ג דמ"מ
לזביחה רק צוואה שרגילה במקל וכן
ההיא דחגב ג"ל שעובדין אותה
בחגב צעין אחר שלא נשציתה
דאי אינה רגילה זו מה צעי לדמויה
להך דרב יהודה לימא כחננאל ועוד
כי משני דכ"ע לא אמרינן כעין זביחה
אלא כעין פנים וטעמא דמחייב הואיל
ואצורו דומה לבהמה ואי אינה רגילה
זו כלל וצלת לחייב מטעם שמקריב
אותו כעין פנים גמור והוה כמו שחוט
בהמה לעבודת כוכבים שחייב לכל
עבודת כוכבים שצוולס מטעם שהיא
עבודת פנים כדפירש לעיל דקונט' וכי
יעיל וצורו דומה לבהמה להחשיב
כעין פנים יותר משחוט בהמה בעלת
מוס לעבודת כוכבים דלמרינן לקמן
דפטור חלל ודאי מייירי עבודת
כוכבים שגילין לעבד בחגב דומי
לדרכה כן טפי מבהמה בעלת מוס
לעבודת כוכבים שאין דרכה בהמה
כלל וזהו יחא דלא קאמר דכ"ע
אמרינן כעין זביחה כרז ומחייב
נשצית מקל צוואה שעובדין אותה
במקל והכא דפליגי בחגב פליגי צאין
עובדין אותה כן דלא עדיף וצורו
דומה לבהמה מנעלת מוס כדפרישית:
מנין למחוסר אבר. פירשתי בפ"ק
(לעיל דף ו.) וכל הסוגיא:
אפילו

ייונת שמנים וסלתות איכא כעין פנים ואיכא כעין זריקה משתברת אלא
פרכילי ענבים ועטורות של שבלים לא כעין פנים איכא ולא כעין זריקה
משתברת איכא אמר רבא אמר עולא כגון שבצין מתחלה לכך א"ר
אבהו א"ר יוחנן מנין לזוהב בהמה בעלת מום לעבודת כוכבים שהוא פסור
שנאמר יזוהב לאֱלֹהִים יִחְרֹם בְּלִי לֶבְדוֹ לא אסרה תורה אלא כעין פנים
הוי בה רבא במאי אילימא כדכתיב אלא במחוסר אבר וכדכתיב אלעזר
דאמר ר' אלעזר מנין למחוסר אבר שהוא אסור לבני נח שנאמר ²ומכל
החי מכל בשר שנים מכל אמרה תורה האב בהמה שחיון ראשי אברין שלה
היא ומכל החי מיבעי ליה למעוטי טריפה ³מלהחיות זרע נפקא הניחא למ"ד
טריפה אינה יולדת אלא למ"ד טריפה יולדת מאי איכא למימר אמר קרא
אתך ברומין לך ודלמא נח גופיה טריפה הוה ⁴תמים כתיב ביה דלמא
תמים בדרכיו צדיק כתיב ביה דלמא תמים בדרכיו וצדיק במעשיו לא מצית
אמרת דנח גופיה טריפה הוה דאי ס"ד נח טריפה הוה א"ל רחמנא דכוותך עייל
שלמין לא תעייל השתא דנפקא מאתך ⁵להחיות זרע למה לי אי מאתך ה"א
לצוותא בעלמא ואפ"י זקן ואפ"י סרים קמ"ל ⁶להחיות זרע: א"ר אלעזר ⁷ומנין
לשוחט בהמה למרקוליס שהוא חייב שנאמר ⁸ולא יזבחו עוד את אלהיהם
לשעירים אם אינו ענין לכדרכה דכתיב ⁹איכה יעבדו הגוים האלה את אלהיהם
תנהו ענין לשלא כדרכה והא להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה לכדתניא
עד

ואל טריפה הלכך מכל החי למחוסר אבר אתא: ודלמא נח גופיה
טריפה הוה. ואע"ג דחי כמה שנים דלמא טריפה היה ס"ל הלכך לא נפקא מאתך למעוטי טריפה ואתא מכל החי למעוטה ולא
ממשמעושה דחי דה טריפה היה אלא מריצוא ומפרשים להאי הוי לטון צריאות וטריפה הוה דלמעוטי אלא מחוסר אבר לא:
להחיות זרע למה לי. הא אימעוט טריפה: אי מאסך. טריפה הוה דמעוטי אלא זקן וסרים מממת חולי דלנא לאמינא לצוותא בעלמא
אמר רחמנא לעיילניהו וטריפה לא יעול שמתות נשצית אלא לעשות פירות לא איכפת ואפילו זקן וסרים ליעול קמשמע לן:
למרקוליס. אף על פי שאין עבודתו זביחה: נלדרכה. לעבודת כוכבים שעבודתה זביחה דהא נפקא לן מליכה יעבדו: